

Varautuminen jätelain 37 §:n mukaisten jätehuollon kuljetustehtävien huolehtimiseen Naantalin alueella valmiuslain voimassaoloaikana

288/11.03.02/2020

Kaupunginhallitus 04.05.2020 § 154

Ympäristöpäällikkö Saija Kajala:

Jätelain mukaan kunnan on huolehdittava jätehuollon toimivuudesta omalla alueellaan myös poikkeusoloissa. Turun alueen kunnat ovat antaneet osakassopimuksessa jätehuollon palvelutehtävät omistamalleen Lounais-Suomen Jätehuolto Oy:lle. Sopimuksessa ei ole mainintaa jätteen kuljetusten varmistamisesta poikkeusoloissa kiinteistönhaltijan järjestämän jätteenkuljetuksen alueella. Hallintosäännön mukaan jätehuoltoviranomaisella ei ole toimivaltaa antaa määräyksiä jätehuollon järjestämisestä poikkeustilanteissa. Kunkin kunnan tulisi päättää erikseen tilapäisen toimivallan antamisesta Lounais-Suomen Jätehuolto Oy:lle, jotta se voisi huolehtia jätteenkuljetuksista kunkin kunnan alueella niissä tapauksissa, joissa yksittäiset jätteenkuljetusyritykset eivät kykenisi koronapandemian vuoksi hoitamaan kuljetustehtäviä.

Toimivalta ja jätehuollon osapuolten tehtävät

Jätelaissa jätehuollon toimivuus on annettu kokonaisuutena kunnan vastuulle siten, että vastuu koskee myös jätteenkuljetusta riippumatta siitä, toimiiko kunnan alueella kunnan vai kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus. Naantalin kaupungin alueella toimii kiinteistönhaltijan järjestämä jätteenkuljetus sako- ja umpikaivolietteiden osalta.

Mikäli päätösvaltaa jätteenkuljetuksen varmistamiseksi häiriötilanteissa ei ole siirretty edelleen, asiasta päättää kunnanvaltuusto. Naantalin kaupungin hallintosäännön 2 §:n mukaan valtuusto vastaa kaupungin toiminnasta ja taloudesta, käyttää kaupungin päätösvaltaa ja siirtää toimivaltaansa hallintosäännön määräyksillä. Kaupunginhallitus vastaa valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta.

Lounais-Suomen 17 kuntaa omistavat yhdessä Lounais-Suomen Jätehuolto Oy:n (LSJH Oy), jonka osakassopimus on allekirjoitettu 21.8.2015. Osakassopimuksessa yhtiön tehtävistä on sovittu seuraavaa:

”Yhtiön tehtävänä on ensisijaisesti huolehtia osakkaiden vastuulle jätelain mukaan kuuluvista jätehuollon palvelutehtävistä, joita ovat muun muassa:

- jätehuollon suunnittelu sekä rekisterien ja tilastojen ylläpito, organisointi sekä hallinnolliset tehtävät, joihin ei sisälly julkisen vallan käyttöä,
- kunnan järjestämä jätteenkuljetus, jos kunnan toimival-

tainen toimielin on päättänyt, että kunnassa on kunnan järjestämä jätteenkuljetus,

- muu jätteiden keräys ja kuljetus kuten aluekeräys ja tempauskeräykset,
- jätteiden ja vaarallisten jätteiden vastaanotto, kierrätys, hyödyntäminen ja loppusijoitus,
- jätelain mukaan kunnan toissijaiselle vastuulle kuuluva jätehuolto,
- valistus ja neuvonta”

Samassa yhteydessä kunnat ovat jätelain mukaisesti sopineet yhteisen toimielimen (Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta) perustamisesta. Lautakunta on aloittanut toimintansa 1.9.2015 siten, että vastuukuntana toimii Turun kaupunki. Lautakunta kuuluu Turun organisaatioon kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen alaisena. Lautakunnan toiminnassa noudatetaan siten Turun hallintosääntöä, joka on korvannut Kuntalain uudistuksen jälkeen lautakunnan johtosäännön.

Turun hallintosäännön 51 §:n mukaan Lounais-Suomen jätehuoltolautakunnan yksinomaiseen toimivaltaan toimivalta-alueellaan kuuluvat seuraavat tehtävät:

- 1) vastata jätelaissa jätehuoltoviranomaisen tehtäväksi määrätyistä tehtävistä,
- 2) päättää kiinteistöittaisen jätteenkuljetuksen järjestelmästä (JäteL 36 - 38 §),
- 3) päättää alueista, joilla kiinteistöittäistä jätteenkuljetusta ei järjestetä (JäteL 35.4 §),
- 4) seurata kiinteistönhaltijan järjestämän jätehuollon edellytysten täytymistä (JäteL 37.3 §),
- 5) myöntää poikkeus velvollisuudesta luovuttaa jätteet kunnan jätehuoltoon (JäteL 42.1 §),
- 6) hyväksyä jätetaksa, jossa määrätään jätemaksuista ja niiden perusteista,
- 7) hyväksyä jätehuoltomääräykset sekä
- 8) huolehtia kuntien yhteisen jätehuoltopolitiikan valmistelusta ja sen toteutumisen seurannasta.

Kaikki muut jätelaissa kunnalle määritellyt tehtävät jäävät edelleen yksittäisten osakaskuntien vastuulle. Valtaosa jätelain mukaan kunnan vastuulle kuuluvista tehtävistä on edellä mainitusti annettu kuntien yhteisesti omistamalle jätehuoltoyhtiölle. Kuitenkaan osakassopimuksessa ei ole mainintaa siitä, miten toimitaan yksittäistapauksessa, jossa kiinteistönhaltijan järjestämä jätteenkuljetus ei poikkeustilanteessa toimi. Tällainen poikkeus-

tilanne on esimerkiksi koronapandemian aiheuttamat katkokset jätteenkuljetuksissa kuljettajien laajan sairastumisen vuoksi.

Jätehuollon toimivuus koronapandemiassa

Jätelain 32 §:n mukaan kunnan on lähtökohtaisesti järjestettävä muun muassa asumisessa ja vapaa-ajan asumisessa syntyvän jätteen jätehuolto alueellaan. Yhtiön toiminta-alueella on käytössä kaksi jätteenkuljetusjärjestelmää.

Kunnan järjestämä jätteenkuljetus on käytössä kuuden kunnan alueella (Kemiönsaari, Masku, Mynämäki, Naantali, Nousiainen, Raisio) ja kahden kunnan alueella osittain (Ruskon Vahto, Paraisten saaristo).

Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus on käytössä 11 kunnan alueella (Aura, Kaarina, Lieto, Marttila, Parainen, Paimio, Pöytyä, Rusko, Salo, Sauvo, Turku).

Myös kiinteistönhaltijan järjestämän jätteenkuljetuksen valinneissa kunnissa kunta viime kädessä vastaa siitä, että jätehuolto kokonaisuudessaan toimii kaikissa tilanteissa. Jätehuoltoviranomaisen (lautakunta) velvollisuutena on jätelain mukaan seurata jätehuollon toimivuutta, mutta varsinaisia valvontaviranomaisia ovat kunkin kunnan ympäristönsuojeluviranomaiset omalla toimialueellaan.

Koronapandemian aikana saattaa tulla kysymykseen tilanne, jossa osa jätteenkuljettajista sairastuu siten, ettei kyseinen yritys pysty huolehtimaan jätteenkuljetuspalveluista. Kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen alueen kunnissa asiaan on varauduttu siten, että Lounais-Suomen Jätehuolto Oy koordinoi tätä kuljetusjärjestelmää. Lietteenkuljetusten osalta tilanne on vastaava Kemiönsaarta lukuun ottamatta, jossa lietteenkuljetuksissa on käytössä kunnan järjestämä jätteenkuljetus. Kiinteistönhaltijan järjestämän jätteenkuljetuksen alueella LSJH Oy:llä ei lähtökohtaisesti ole oikeutta huolehtia jätehuollon kuljetuksista.

Koska kunnat kuitenkin viime kädessä vastaavat jätehuoltokokonaisuuden ja myös kuljetusten toimivuudesta omalla alueellaan, kuntien on perusteltua varmistaa lakiin perustuvat velvoitteensa mahdollistamalla tilapäinen toimivalta tässä yksittäisessä asiassa omistamalleen jätehuoltoyhtiölle.

Tilapäisessä toimivallassa ei ole kyse jätelain 37 §:n mukaisesta päätöksestä, joka koskee jätteenkuljetusjärjestelmää. Kysymys on ainoastaan siitä, mikä taho huolehtii kunnan puolesta jätteen kuljetuksesta sellaisessa tilanteessa, jos kiinteistön haltijan kanssa sopimuksen tehnyt kuljetusyrittäjä ei pysty kuljettamaan jätteitä koronapandemian vuoksi eikä kiinteistönhaltija pysty itse huolehtimaan asiasta muulla tavoin.

Lounais-Suomen Jätehuolto Oy:n valmius hoitaa tehtävä

Lounais-Suomen Jätehuolto Oy:ltä saadun selvityksen mukaan yhtiö voi hoitaa poikkeustilanteessa jätteenkuljetukset myös kiinteistönhaltijan kuljetusjärjestelmän alueella. Siitä, miten yhtiö käytännössä saa tiedon kuljetustarpeesta yksittäisellä kiinteistöllä, on mahdollista sopia seudullisen jäte-

huollon viranhaltijoiden kesken.

Yhtiön selvityksen mukaan yhtiö jaottelee tyhjennyskohteet huoltovarmuuden kannalta tärkeysjärjestykseen ja yhdistää ajoreitit. Etusijajärjestys tarkastellaan tapauskohtaisesti erikseen, mutta se on pääsääntöisesti seuraava:

Kiinteät jätteet:

- 1 Terveysthuollon, sosiaalialan ja päiväkotien jätteet
- 2 Kaupunkien ja taajamien asumisessa syntyvät polttokelpoiset jätteet ja biojätteet
- 3 Haja-asutusalueen asumisessa syntyvät polttokelpoiset jätteet ja biojätteet sekä aluekeräyspisteiden polttokelpoiset jätteet
- 4 Kiinteistöillä erikseen kerättävät pakkausjätteet
- 5 Kierrätyspisteiden jätteet
- 6 Muiden toimijoiden jätteet

Lietteet:

- 1 Umpikaivot
- 2 Sakokaivot, joiden perässä on jälkikäsittely
- 3 Sakokaivot
- 4 Muut lietteet

Yhtiö tiedustelee ja sopii vapaan kuljetuskaluston käytöstä jäteastioiden tyhjentämiseen seuraavassa järjestyksessä:

- 1 Yhtiö kontaktoi omat sopimusurakoitsijansa.
- 2 Yhtiö kontaktoi muut alueella toimivat kuljetusyrietykset, joiden kanssa yhtiö ei ole sopimussuhteessa.
- 3 Yhtiö kontaktoi muita Suomessa toimivia jäteyhtiöitä.
- 4 Yhtiö selvittää Suomessa olevan vapaan leasing-kaluston ja kuljettajat.

Mikäli kuljetuskalustoa ei saada hankittua tyhjentämään kaikkia jäteastioita, yhtiö mahdollistaa jätekeskuksiin ja lajitteluasemille vastaanoton, jonne asiakkaat kuljettavat jätteet itse. Lisäksi yhtiön oma henkilökunta pystyy suorittamaan pienempien terveydenhuolto- ja sosiaalialan yksiköiden erityisjätenoutoja.

Yhtiöllä on kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen kilpailutusten kautta käytössä eri kuljetusurakoitsijoilta yhteensä 12 jäteautoa ja 25 kuljettajaa. Urakoitsijoiden kaluston käyttöprosentti on tällä hetkellä yhtiön kilpailuttamissa urakoissa kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen alueella keskimäärin 70 %, kun tyhjennyksiä suoritetaan viitenä päivänä viikossa. On mahdollista, että poikkeustilanteissa autot voivat ajo- ja lepoaikasäädökset huomioon ottaen lisätä ajoa seitsemään päivään viikossa.

On kuitenkin tärkeää huomata, että Lounais-Suomen Jätehuolto Oy:n ajoista ylijäävän kapasiteetin kuljetusyrittäjät käyttävät osittain yrityksen

muihin ajoihin, joita ovat kiinteistönhaltijoiden tilaamat kuljetukset sekä elinkeinoelämän jätekuljetukset. Tästä muusta kaluston käyttötilanteesta yhtiöllä ei ole tarkkaa tietoa.

Asian hallittavuuden kannalta on selkeintä, että yhtiö saa tiedon poikkeustilasta johtuvasta kuljetustarpeesta jätehuoltoviranomaisen viranhaltijoilta. Nämä taas saavat tiedot joko kuljettajilta, kiinteistön haltijoilta tai kyseisen kunnan ympäristönsuojeluviranomaisilta. Asiasta laaditaan ohjeet alueen kuntien ympäristönsuojeluviranomaisille ja kuljetusyrittäjille. Käytännössä yhtiö tekee tilapäisen sopimuksen joko kuljetusyrittäjän tai kiinteistön haltijan kanssa.

Kuljetusyrittäjien tilannekuva

Seudullisella jätehuoltoviranomaisella on tieto käytännössä kaikista alueen jätteenkuljettajista, mutta ei kattavaa tietoa kuljetusmääristä kiinteistöhaltijan järjestämän jätteenkuljetuksen alueelta. Asiaa on kuluneiden vuosien aikana tiedusteltu kuljettajilta useamman kerran, mutta ajantasaista tietoa ei ole kaikilta osin tästä huolimatta saatu.

Valtakunnallinen huoltovarmuustoimikunta on koronapandemian aikana lähettänyt kaikille Suomen kuljetusyrittäjille kyselyn siitä, millä tavalla koronapandemian vaikutuksiin on varauduttu kuljetusyrityksissä. Vastausta on pyydetty 3.4.2020 mennessä. Kuntaliitosta saadun tiedon (6.4.2020) mukaan kyselyyn on valtakunnallisesti vastannut vain 140 yritystä, mikä on erittäin pieni lukumäärä kaikista kuljetusyrityksistä. Lounais-Suomen jätehuoltoviranomainen on lähettänyt lyhennetyn kyselyn alueen kuljetusyrittäjille, mutta viranomaisella ei ole vielä kuljetusyrittäjien vastauksia käytettävissään.

KAUPUNGINJOHTAJA:

Kaupunginhallitus päättää esittää kaupunginvaltuustolle, että Lounais-Suomen Jätehuolto Oy oikeutetaan tilapäisesti huolehtimaan Naantalın kaupungin puolesta jätelain 37 §:n mukaisista jätehuollon lietteidenkuljetustehtävistä Naantalın alueella tapauksissa, joissa yksittäiset jätteenkuljetusyrittäjät eivät kykene kuljetustehtävää hoitamaan koronapandemian vuoksi.

Päätös on tilapäinen ja sitä noudatetaan valmiuslain voimassaoloaikana.

Päätös voidaan panna täytäntöön mahdollisista valituksista huolimatta odottamatta sen lainvoimaisuutta.

KOKOUSKÄSITTELY:

Keskustelun aikana Markku Tuuna esitti Vilhelm Junnilan kannattamana, että asia palautetaan uudelleen valmisteltavaksi ja selvitetään millä toimenpiteillä ja resursseilla nykyiset kuljetusyrittäjät ja Lounais-Suomen Jätehuolto Oy osaltaan huolehtisivat mahdollisten poikkeustilanteiden hoitamisesta

pandemian aikana, jos esim. jonkun toimijan työvoiman riittävyydessä ilmenisi ongelmia. Lisäksi selvitetään mikä merkitys kaupunginjohtajan päätösehdotuksella olisi nykyisille toimijoille.

Puheenjohtaja rajasi keskustelun koskemaan tehtyä palautusehdotusta.

Tämän jälkeen hyväksytyn äänestysesityksen mukaisesti suoritettussa äänestyksessä asian käsittelyn jatkamisen puolesta äänestivät Hannu Aalto, Sirpa Hagsberg, Pirjo Maja ja Mirva Maine.

Markku Tuunan tekemän palautusehdotuksen puolesta äänestivät Tommy Björkskog, Hanna Gustafsson, Heini Jalkanen, Vilhelm Junnila, Jan Lindström, Tero Tavio ja Markku Tuuna.

Puheenjohtaja totesi äänestyksen perusteella kaupunginhallituksen päättäneen palauttaa asian uudelleen valmisteltavaksi äänin 7 - 4.

KAUPUNGINHALLITUS:

Asia päätettiin palauttaa uudelleen valmisteltavaksi. Valmistelun yhteydessä selvitetään millä toimenpiteillä ja resursseilla nykyiset kuljetusyrittäjät ja Lounais-Suomen Jätehuolto Oy osaltaan huolehtisivat mahdollisten poikkeustilanteiden hoitamisesta pandemian aikana, jos esim. jonkun toimijan työvoiman riittävyydessä ilmenisi ongelmia. Lisäksi selvitetään, mikä merkitys kaupunginjohtajan päätösehdotuksella olisi nykyisille toimijoille.